

БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ СЛАВОЉУБ ДАБИЋ, ДИРЕКТОР ВОЈНООБАВЕШТАЈНЕ АГЕНЦИЈЕ

КОРАК ИСПРЕД ПРЕТЊИ

8

Војни обавештајац је првенствено патриота. Данас он мора да буде образован и експерт не само у области безбедности и међународних односа, већ мора да поседује општа знања о култури, обичајима и настојањима других субјеката у окружењу. Он мора да буде оспособљен да у мору информација које су данас претежно доступне, препозна праве претње и њихове носиоце, одређује приоритете како би одвојио битно од небитног и буде искрен у понашању и намерама.

Пресек безбедносне ситуације у свету, али и у региону, није охрабрујући. Криза на Блиском истоку ближа је него што се чини обичном човеку док из удобности дневне собе гледа и чита извештаје из Сирије. Велике силе оштро су конфронтирале ставове и интересе у неколико тачака на планети, а мале земље, попут Србије, настоје да свој брод држе изнад воде на усталасаном мору геополитике. Када су и велике европске метрополе уздрмали терористички напади, постало је јасно да нико није сасвим безбедан.

Како би се безбедносни ризици по Републику Србију и њен систем одбране свели на најмању могућу меру, припадници Војнообавештајне агенције свакодневно прикупљају информације које могу навестити ко и на који начин прети нашој земљи и њеним грађанима. Директор ВОА бригадни генерал Славољуб Дабић, поводом Дана агенције, повлачи за „Одбрану“ паралеле између војне обавештајне службе некада и сада и говори о изазовима националној и регионалној безбедности.

Господине генерале, у односу на нека њрошла времена држава је мања, самим њим и њена војска. О нашим њајним службама и њисобношћима њених људи некада су се исњредале разне њриче и мишови. Веровањно је и служба којом руководишће данас друћачија. Који су реални домети Војнообавештајне агенције?

– Агенција је данас другачија од војнообавештајне службе некада у организационом и кадровском смислу. Мања држава и ограничена издвајања за одбрану, истовремено подразумевају снажније превентивно деловање и више улагања у обавештајне капацитете. Обављање обавештајне функције је све захтевније у

време наглих и тешко предвидивих промена, дуготрајних криза, уз стално избијање нових, али ВОА у оквиру својих надлежности правовремено и објективно о тим појавама информисхе државни и војни врх. Успевамо да будемо корак испред претњи.

Од ове њодине ВОА свој дан обележава 5. марта. Шта њовезује њај дашум и Агенцију?

– На предлог министра одбране, председник Републике Србије Томислав Николић донео је, 7. јула прошле године, Одлуку о одређивању Дана Војске Србије и других војних празника, чиме је, између осталог, дефинисано да се Дан Војнообавештајне агенције обележава 5. марта. Агенција слави овај дан јер је у процесу модернизације српске војске 5. марта 1884. донета Уредба о њенералштабној струци, којом је формиран Спољни одсек у оквиру Оперативног одељења Главног њенералштаба, чиме је први пут заокружена војнообавештајна делатност.

У надлежности Спољног одсека, чији је први начелник био генералштабни потпуковник Радомир Путник, било је „проучавање земље и војске европских и суседних држава, пре свега, њихове организације, попуњавања, састава, бројног стања, размештаја, шкоства и устројства“. Ако упоредимо надлежности данашње ВОА и некадашњег Спољног одсека, нема суштинске разлике. Задатак је исти – да се открију намере носилаца безбедносног угрожавања Републике Србије, спречи изненађење и о томе правовремено обавести државно и војно руководство.

Последњих њодина у јавношћии је снажно одјекнуло неколико шњијунских афера свешћских размера. Заједничка карактеристика већине њих је да су се

дојодиле у њизв. „сајбер ѡпростору“. Поседује ли наша војнообавештајна служба технолошке и људске капацитете да држи корак са експлозивним најрећком високоћехнолошке шњијунаже?

– Осим тероризма, изазови и претње у сајбер простору представљају један од највећих глобалних проблема. У будућности ће се обавештајне агенције све више суочавати са пласирањем разних дезинформација у сајбер простору, али и организованим покушајима манипулација, измене података, компромитовања заштићених канала комуникације, како би се утицало на објективну оцену догађаја и отежало доношење правилних одлука. Том проблему ВОА посвећује посебну пажњу примењујући организационе, техничке и физичке мере заштите. У складу са могућностима, константно едукујемо кадар и организујемо усавршавање специјализованих лица која се баве сајбер претњама. Такође, непрекидно радимо на ажурирању правила и прописа, повећању капацитета постојеће техничке опреме, хардвера и софтвера, али и на обуци људства у обиму предвиђеном финансијским планом. Истовремено, активно пратимо трендове у свету, примењујемо искуства и размењујемо знања са осталим релевантним организацијама и институцијама у иностранству и земљи које се баве сајбер безбедношћу.

Како бисте описали идеалној војној обавештајца? Уколико њакав, наравно, ѡстоји...

– Војни обавештајац је првенствено патриота. Данас он мора да буде образован и експерт не само у области безбедности и међународних односа, већ мора да поседује општа знања о култури, обичајима и настојањима других субјеката у окружењу.

Он мора да буде оспособљен да у мору информација које су данас претежно доступне, препозна праве претње и њихове носиоце, одређује приоритете како би одвојио битно од небитног и буде искрен у понашању и намерама. Романсиране биографије су занимљива литература, али оне немају примену у времену које захтева брзе и рационалне одлуке и понашање, зато је и процес селекције кадра за обавештајну делатност много строжи, а критеријуми су подигнути на највиши ниво. Ми у погледу тога не заостајемо за другима.

Које су, према проценама ВОА, кључне безбедносне претње у региону?

– Безбедносне претње у нашем региону одраз су ситуације у свету и времена у коме живимо. Њега карактерише неуређеност међународних односа и извесна немоћ легитимних међународних институција да се боре са растућим изазовима. Сведоци смо борбе за утицај великих сила чији се интереси сучељавају у више значајних региона. Од почетка светске економске кризе, такав сценарио је очекиван, јер је у сржи њихове сарадње и сукобљавања економија. Снажна реторика, захлађење односа и учестали инциденти лоше утичу не само на регионе где се одвијају оружани сукоби, већ и на Балкан, где је требало много воље и напора да се постигне садашњи степен стабилности. Државе у нашем региону имају заједничке економске и безбедносне интересе и сувише су мале да би требало једна другој да буду конкуренција или војна претња. Зато је било каква искључивост или инсистирање да се одређују у односу на крупна међународна питања корак уназад за њихове међусобне односе.

Актуелни конфликти у свету, првенствено оружани сукоби на Блиском истоку и северу Африке, Сирија, Ирак, обнављање жаришта у Либији или могуће отварање нових, доносе нове безбедносне изазове и ризике у наш регион. Ти спољни изазови су

претежно невојне природе, али у одговору на њих, оружане снаге могу бити ангажоване и у превенцији и у санирању последица. Све државе Балкана биле су, на пример, погођене тешким елементарним непогодама, а сада су ту миграторни токови тзв. балканском рутом. Наш регион има довољно наслеђених проблема, међуетничке и политичке напетости и даље постоје. Посебно забрињава чињеница да су елементи подела међу нацијама уграђени у институционалну структуру појединих држава, што је додатно повећало простор за трвења. Осим политичких разлога, и економски проблеми утицали су на повећање незадовољства грађана у региону, што је видљиво по броју протеста и екстремних десних политичких опција. Такође, криминализација друштва, пораст илегалне трговине оружјем и опијатима, у спрези са свепрожимајућом корупцијом изазивају додатну забринутост. Такав развој ситуације

негативно се одражава и на положај српског становништва у окружењу. За Р. Србију највеће регионалне безбедносне претње су могуће насилно прекрајање државних граница и насилне демографске промене.

Предводили сџе делегацију ВОА која је крајем прошле године учествовала на Седмој годишњој конференцији директора војнообавештајних служби Југоисточне Европе SEEMIC (South

East Europe Military Intelligence Chiefs) у Солуну. Које су теме биле у фокусу њој скупља и који закључци су њом ирилично донети?

– Осим на билатералном плану, са државама нашег региона сарађујемо преко Конференције шефова војнообавештајних служби Југоисточне Европе – SEEMIC (South East European Military Intelligence Chiefs). Тај вид сарадње иницирао је 2009. године Регионални савет за сарадњу (RCC). Иницијативу су прихватиле Албанија, БиХ, Бугарска, Хрватска, Македонија, Грчка, Црна Гора, Молдавија, Румунија, Словенија, Србија и Турска. Осим наведених чланица, конференцијама присуствују представници RCC и Директората војнообавештајног штаба ЕУ (EUMS INT DIR), а од 2013. године и представници Команде ОС САД у Европи

ња која се директно одражавају на безбедносне изазове у ЈИЕ. Последњу конференцију у Солуну организовала је Здружена војнообавештајна служба Генералштаба грчке националне одбране (Hellenic National Defence General staff Joint military intelligence). Учесници су имали усаглашене ставове о неопходности сарадње у суочавању са мигрантском кризом и другим актуелним изазовима, а предложене су и поједине новине у организацији, ради побољшања комуникације.

Након терористичких напада који су обележили годину за нама, констатирана је неопходност за бољом сарадњом обавештајно-безбедносних служби како би се сиречили такви напади у будућности. У којој мери ВОА сарађује са сродним службама када је реч о борби против међународног екстремизма и тероризма?

– У условима сложених претњи, неопходан је заједнички, усклађен и одлучнији одговор. Сарадња обавештајно-безбедносних служби постојала је и пре прошлогодишњих терористичких напада у Западној Европи, али је она сада још значајнија. Ти напади су последица дуготрајних сукоба и нестабилности на више подручја у свету, а посебно на Блиском истоку, где су ојачале глобалне терористичке организације попут Цабат ал Нусре и Исламске државе. Повећаним ризицима у Европи допринео је миграторни талас невероватних размера који је увећао европску популацију за око 1,5 милиона људи различитог порекла и вере. Већ присутан етноконфесионални екстремизам у европским државама, где и Србија припада, постао је израженији и опаснији, а с друге стране, као реакција на ту појаву, јача десни екстремизам. То су разлози за интензивирање сарадње војнообавештајних и војнобезбедносних служби, како на националном, тако и на међународном плану. Сарадња домаћих служби дефинисана је Законом о Војнобезбедносној агенцији и Војнооба-

вештајној агенцији. У случају тероризма, она се огледа у размени података са надлежним органима, организацијама, службама и координационим телима Републике Србије. Сарадња ВОА са службама националног обавештајно-безбедносног система је свакодневна и на изузетно високом нивоу.

Да ли постоји евиденција о људима који са ових простора одлазе у рајне зоне на Блиском истоку и на који начин они могу бити прешња по безбедности у региону по повратку са рајшишиа?

– Војнообавештајна агенција у домену својих надлежности, прати, прикупља и проверава податке о кретањима и активностима субјеката и појава ван граница Републике Србије који могу представљати претњу по њену безбедност и безбедност грађана. Евиденција постоји. У оквиру сарадње са другим институцијама и органима Републике Србије, ВОА учествује у ажурирању података о лицима која учествују у конфликтима на Блиском истоку.

Анализом напада и терористичких претњи у региону у протекле две године утврђено је да је већина, директно или индиректно, повезана са повратницима са сиријског ратишта. Највећи ризик су потенцијални напади појединаца или мањих група, које је тешко предвидети. Могу их извести лица добро интегрисана у друштво и локалну средину, којима је потребно кратко време за одабир циља и начин извршења напада. Када говоримо о вођењу евиденције о лицима, сваки државни орган предузима радње из своје надлежности, посебно када је реч о држављанима Републике Србије. Нарочито забрињава могућност да учесници сукоба из Сирије и Ирака који се врате могу да бораве у појединим срединама где је слабија контрола служби безбедности и те средине искористе као базе за припрему напада на циљеве у другим државама Европе.

Како бисте оценили сарадњу са Безбедносно-информативном агенцијом, посебно њеном обавештајном комјонентом?

– Сарадња Војнообавештајне агенције са Војнобезбедносном агенцијом и Безбедносно-информативном агенцијом, под окриљем Бироа за координацију служби безбедности, професионална је и коректна. Конкретно, у случају обавештајне компоненте БИА је на адекватном нивоу. У складу са тим редовно се одржавају састанци радних група, размењују, проверавају подаци и по потреби израђују заједничке информације.

Како оцењујете учинак војних изасланика по свету? Да ли је у плану повећање или можда смањење броја изасланика?

– Изасланици одбране обављају одговорну дужност. Осим представљања и заштите интереса Министарства одбране Републике Србије и Војске Србије у земљи пријема, осетљив аспект рада наших изасланика одбране јесте и преговарање са представницима оружаних снага земље пријема, уз унапређење пријатељских односа и развијање војне сарадње. Њихове компетенције су широке, јер су непосредни реализатори спољне и одбрамбене политике наше земље, коју креира државно и војно руководство. Истовремено, у дипломатској мисији Републике Србије саветују наше амбасадоре по питањима одбране. Одлуку о броју и распореду изасланика одбране доноси Влада Републике Србије на основу анализе безбедносних и одбрамбених приоритета земље, сагледавања претњи и потреба за праћењем ПБС у појединим регионима, али и у складу са економским могућностима. Садашња мрежа од укупно 22 изасланстава одбране одговара захтевима ВОА. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимлио Горан СТАНКОВИЋ